

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ: ВІД ТОВАРНОГО ОБМІНУ ДО СУЧАСНОЇ ГРИВНІ

Гроші пройшли довгий шлях еволюції, від звичайних предметів обміну до складних фінансових інструментів. У стародавні часи люди використовували для обміну різні товари: сіль, шкури тварин, зерно, камінці тощо. Такі "товарні гроші" мали цінність завдяки своїй утилітарності [1]. Проте із розвитком торгівлі виникла потреба у більш зручних формах розрахунків, що й привело до появи металевих грошей.

Станом на сьогодні в економіці розрізняють дві найточніші теорії походження грошей, це – раціоналістична та еволюційна.

Раціоналістичну теорію застосував англійський економіст – Л. Харріс у своїй праці "Грошова теорія", її ідея – довести, що гроші потрібні як засіб угоди із метою створити механізм обслуговування сфери товарного обміну, прихильником раціоналістичної концепції був один із найвідоміших філософів, якого цитують і сьогодні – Арістотель [2].

Еволюційна концепція стверджує факт виникнення грошей як результат створення особливої одиниці, яка виконуватиме класичну роль грошей у величезному товарному світі [3]. Ідея такої теорії – зауважити, що гроші є найбільш придатні для виконання функціональної ролі грошового товару. Прихильником еволюційної концепції був засновник сучасного напрямку сучасної економічної теорії – Адам Сміт [3].

Гроші за своєю структурою поділяються на дві категорії – металеві та паперові. Перші металеві гроші виготовляли з дорогоцінних металів — золота, срібла, міді. Вони мали не тільки практичну, але й естетичну цінність. Металеві гроші з моменту свого використання мали форму трикутника, ромба та кола, але саме кругла форма користувалась популярністю в побуті і тому подібну форму металевих грошей назвали монетою [1]. Дизайн монет нерідко відображав культуру та політику свого часу. Наприклад, на землях Київської Русі в обігу були монети із золота та срібла, які називалися "златники" та "срібники" та саме така категорія металевих грошей була засобом міжнародного фінансового обміну і мала символічне значення, підтверджуючи статус правителя. [1].

Перехід до паперових грошей розпочався через необхідність спрощення торгівлі, адже перевезення великих обсягів металевих монет було незручним. Крім того, розвиток банківської системи стимулював використання банкнот, які спочатку забезпечувалися золотим або срібним резервом. Сучасні паперові гроші, однак, є "фідуціарними", тобто їх вартість базується на довірі до держави чи банківської системи, а не на матеріалі, з якого вони виготовлені. Паперові гроші в Україні були вперше випущені у 1917 – тому році і мали вони назву – карбованці [2]. Зобразив у стилі українського бароко перший грошовий знак 100 карбованців видатний український художник – Нарбут Георгій, саме на цій купюрі був відтворений знак святого Володимира і в 1918 – тому році цей знак у формі тризуба був оголошений державним гербом УНР[2].

Сучасну українську гривню та її соту частину - копійку було введено згідно наказу 2 президента незалежної України – Леоніда Кучми " Про грошову реформу в Україні" в 1996 - тому році [4]. У 20 столітті почалася епоха електронних грошей, яка зробила революцію в фінансовій сфері. Зручність безготівкових розрахунків стала очевидною завдяки появі банківських карток та електронних платіжних систем. Подальшим етапом стала поява криптовалют, зокрема біткоїна у 2009 році. Ця форма грошей базується на децентралізованих блокчейнових технологіях, що гарантує їх прозорість і незалежність від традиційних фінансових установ.

Сьогодні гроші виконують не лише економічні функції, а й відіграють важливу соціальну та політичну роль. Вони впливають на міжнародну торгівлю, політичні відносини та навіть на культурний обмін. В умовах глобалізації роль електронних і цифрових грошей лише зростає, а традиційні готівкові форми поступово втрачають свою популярність.

Перелік посилань:

1. Колесников О. В., Бойко Д. І., Коковіхіна О. О. Історія грошей та фінансів. 2-ге видання виправлене та доповнене: Навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 140 с.
2. В. Базилевич, В. Попов, К. Базилевич та ін. Економічна теорія. Політекономія: підручник. 8-ме вид., переробл. і доповн. Київ.: Знання, 2012. 702 с.
3. Зорбан А. Гроші у нашому суспільстві. [Електронний ресурс]. URL: <https://obzorbankov.com.ua/uk/groshi-suspilstvo>.
4. Указ президента України «Про грошову реформу в Україні» від 25 серпня 1996 року N 762/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/762/96#Text:~>